

ACTUALITĂȚI

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI, CONSILIUL LOCAL ȘI CASA DE CULTURĂ IL. CARAGIALE PLOIEȘTI

revistă de cultură

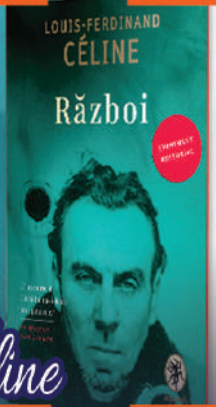
Concursul de fotografie „În lumina Ploieștiului”

Adrian Puslojic 1943-2022

„E un miracol.
Cuvântul nu-i deloc
prea puternic.”

LE MONDE DES LIVRES

Despre război,
în viziunea lui Céline

Codruț Constantinescu:
Pasager prin amintiri

atitudini

revistă de cultură

Publicație editată de **Primăria Municipiului Ploiești, Consiliul Local Ploiești și Casa de Cultură Ion Luca Caragiale a Municipiului Ploiești**

Directorul Casei de Cultură:
Marian Dragomir

Redactor-șef:
Dan Gulea

Colaboratori permanenți:
Constantin Abăluță, Ion Bogdan Lefter, Diana Rînciog

Redacție:
Mihai Ioachimescu (sport)

Social media:
Mihai Rada

Corectură:
Veronica Huțanu

Layout&DTP:
Georgiana Kelemen

Colaboratorii pot trimite textele numai în format electronic. Autorii care doresc să fie recenzați în paginile revistei sunt rugați să expedieze cărțile pe adresa redacției. (Ploiești, Piața Eroilor nr. 1A, etaj VII)

Telefon: 0244.578.148

Site: www.casadecultura.ro

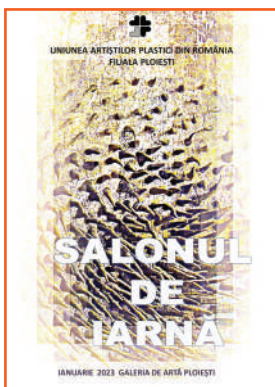
Facebook: facebook.com/atitudiniploiesti

Email: revistaatitudini@gmail.com

Tipar: SC 2M Digital SRL
ISSN: 1584-0832

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Coperta I și IV: lucrări premiate la Concursului de fotografie „În lumina Ploieștiului”, organizat de Casa de Cultură „I.L. Caragiale”, 2022; componența juriului: Sorin Petculescu, Claudiu Docu.

Numărul din februarie este ilustrat cu reproduceri din Salonul de iarnă al Unii Artiștilor Plastici – Filiala Prahova.

2-7

Argument

Dan GULEA: *Teambuilding: să ne râdem!* - **PAG. 1**

Adam Puslojić (1943-2022)

PAG. 2-7

Repere francofone

Diana RÎNCIOG: *Despre război, în viziunea lui Céline* - **PAG. 8-9**

Istorie

Dorin STĂNESCU: *„Dincolo de tranșee” – românii și maghiarii în vremea Marelui Război* - **PAG. 10-11**

Întâmplări cu oameni și lucruri

Contantin ABĂLUȚĂ: *Minerul dispărut (cap. 4)* - **PAG. 12-15**

Teatru

Bedros HORASANGIAN: *Din Africa nu vin decât vești bune* - **PAG. 16-19**

Călătorii

Codruț CONSTANTINESCU: *Pasager prin amintiri* - **PAG. 20-21**

Semnal

Turbure lumină/ Calendar cultural 2023: revista ATITUDINI la 20 de ani - **PAG. 22**

Ace

Ion Bogdan LEFTER: *„Nominalismul” postmodern* - **PAG. 23**

Sport

Mihai IOACHIMESCU: *CSM Ploiești bate la ușa marii performanțe* - **PAG. 24**

8-9

20-21

22

24

SCANEAZĂ CODUL QR

și intră pe site-ul Casei de Cultură Ion Luca Caragiale a Municipiului Ploiești

Teambuilding: să ne râdem!

Dan Gulea

O lume a înjurăturilor, a amenințărilor și a blestemelor, spusă cu zâmbetul în colțul buzelor, sau, oricum, cu nonșalanță, reprezintă o imagine de veche rezonanță mioritică, la care contribuie și vehicularea unor stereotipuri de identitate: corporatiștii munteni se întâlnesc cu cei moldoveni, cu cei ardeleni și cu oltenii, la un concurs unde nu pot câștiga, precum în orice comedie, decât cei mai buni. Sufletește. Iar ceea ce pare a fi o poveste se transformă într-un banc, spus de multe ori, cu variațiuni ale stereotipurilor.

O echipă de call-center muntean al unei corporații este trimisă într-o minivacanță, unde trebuie să câștige în fața altor echipe din țară la concursuri de karaoke, cultură generală, probe fizice (paintball, trasul de sfoară); altfel, departamentul va fi desființat. Cu această intrigă minimală, filmul din 2022, *Teambuilding* (regia: Alex Coteț, Matei Dima, Micutz Cosmin Nedelcu) sau cel mai mare succes al cinematografului autohton de după 1989, în sensul profitului financiar adus de peste un milion de spectatori, exprimă câteva din autoreprezentările noastre:

- **clasa de mijloc** sau cel puțin „aspiraționalii”, principalul subiect al filmului cu corporatiști, se afirmă ca și cum ar fi cea mai reprezentativă din societatea noastră, „hiperurbanizată”; sigur, nefericirea poate lovi și aici, dacă bieții corporatiști au salarii imposibil de mici, muncind sau părând să muncească fără încetare în clădiri septice, într-o lume mai degrabă paralelă realității. Pentru că munca de a răspunde la telefon unor clienți nu are nevoie de calificări deosebite: call-center-ul este o alternativă intermediară, o improvizație care poate dura până se găsește un alt loc de muncă – dar personajele din film sunt mai bătrânoare, dovezi ambulante ale băutului cernelii de la vârste fragede;

- **corporația** sau multinaționala ca modalitate de a înțelege lumea, de a trăi, de a dori, ce tinde să transforme toate instituțiile și carierele într-o „multinațională”, în termeni de profit (imediat) și de relevanță;

- **personajele** aparțin acestei clase de mijloc – reală sau imaginară – în felul în care obiectivul primelor filme decupa realitatea; imaginile de documentar ale lui Paul de Menu, care a filmat parada de 10 mai la 1897 și alte subiecte ale protipendadei timpului, insistă asupra aceluiași tip de personaj, așa cum o fac și primele filme de ficțiune, de la *Oțelul răzbnă* (1913) la *Leiba Zibal* (1930);

- **școala**. În fond, după ce revoluția Noului Val în cinema a început cu reprezentarea sistemului sanitar (*Moartea domnului Lăzărescu*) și a avut câteva tentative de a descrie școala și sistemul de învățământ (încă nereprezentat la

nivelul cinematografului – dincolo de aventurile profesorului de română din *Filantropica* sau de dictatura părinților din *Bacalaureat*), *Teambuilding* consacră o educație precară, vulgaritatea cu scopul de a șoca, poate pentru a arăta că filmul suportă orice, în strânsă legătură cu tentativele de generalizare a imposturii la nivel academic, așa cum se manifestă în plagiatale comise de prim-politicenii noștri de ieri și de azi;

- în strânsă legătură cu școala, în lumea lui OK și a lui ☹, **anglicismele** din limba de astăzi: limba filmului este una de stand-up comedy, sub jugul anglicismelor și, mai ales, al barbarismelor – cuvinte împrumutate în mod inutil, dublând o realitate lingvistică în română (de pildă: *job*, *shopping*, *entitled*, *teambuilding* – în loc de *serviciu*, *cumpărături*, *îndreptățit*, *spirit de echipă*), cu scopul de a caricaturiza corporatiștii;

- **sunetul**: de la *Balanța la 4 luni, 3 săptămâni și 2 zile* sau *Poziția copilului*, *Tata mută munții* – problema sunetului din filmele românești nu este rezolvată: trebuie să urle difuzorul ca să auzi corect, astfel filmul pare jucat nu neapărat cu furie, dar cu mult zgomot.

Teambuilding este copilul rău și needucat al filmului românesc, care a ocupat un loc în față: problematica social-istorică a filmelor lui Mungiu, dezbaterile lui Cristi Puiu, incursiunile istorice ale lui Radu Jude – pentru a da doar câteva exemple – nu interesează realmente marele public de astăzi, care vrea doar să se râdă.

Adam Puslojić (1943-2022)

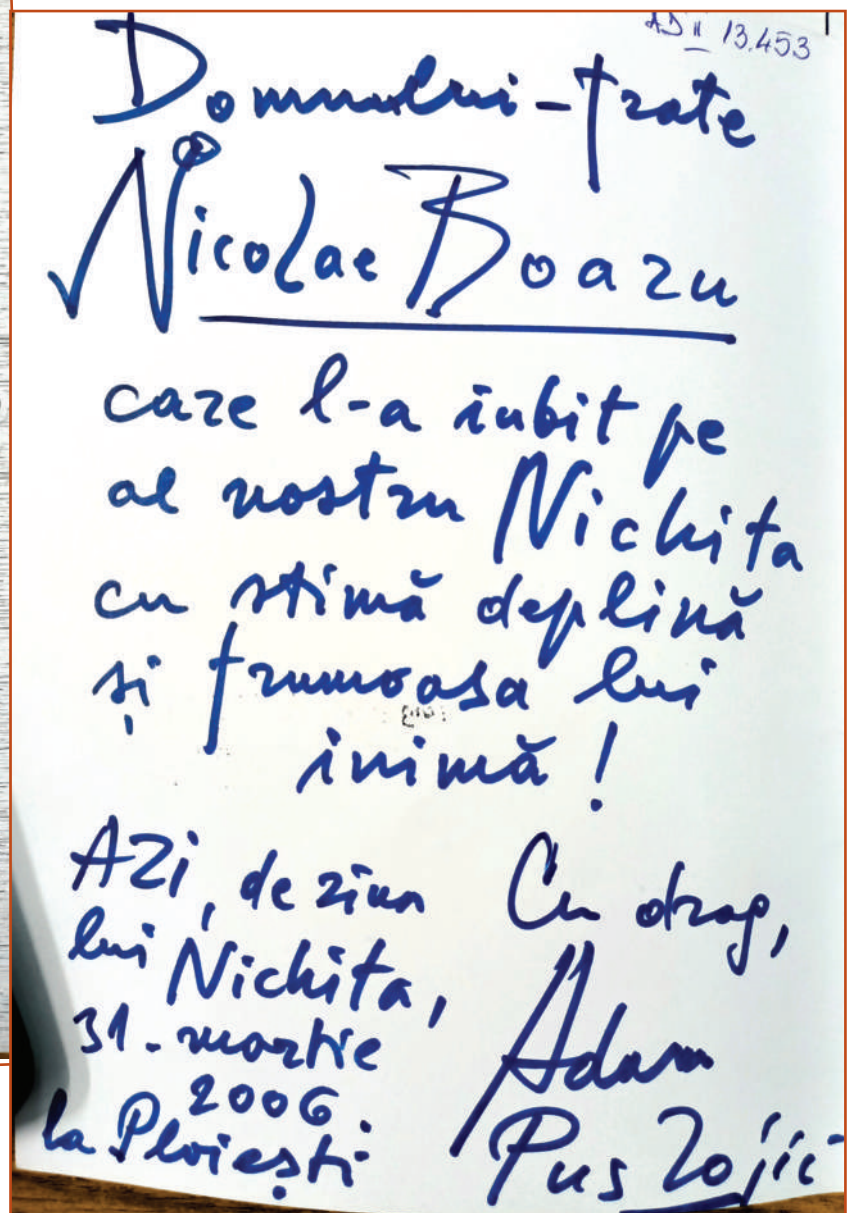
Prietenul lui Nichita Stănescu a plecat pe 31 decembrie 2022, lăsând în urmă o Epistolă per ponto, adresată „maestrului Nichita Hristea Stănescu”, scrisă și publicată pe FB în 2022, pe un 13 decembrie, ziua dispariției poetului necuvintelor. Se încheie un cerc, care a început cu ultima filă a unui volum emblematic al lui Nichita Stănescu, *Belgradul în cinci prieteni* (1971/ 1972), încredințată poetului născut în Craina, pe Valea Timocului. Fila de debut în limba română a lui Adam Puslojić încheie cartea lui Nichita Stănescu, unde îi scriu, întrebă și răspund în numele metaforei poeziei SrbaIgnjatović, Petre Stoica și Anghel Dumbrăveanu.

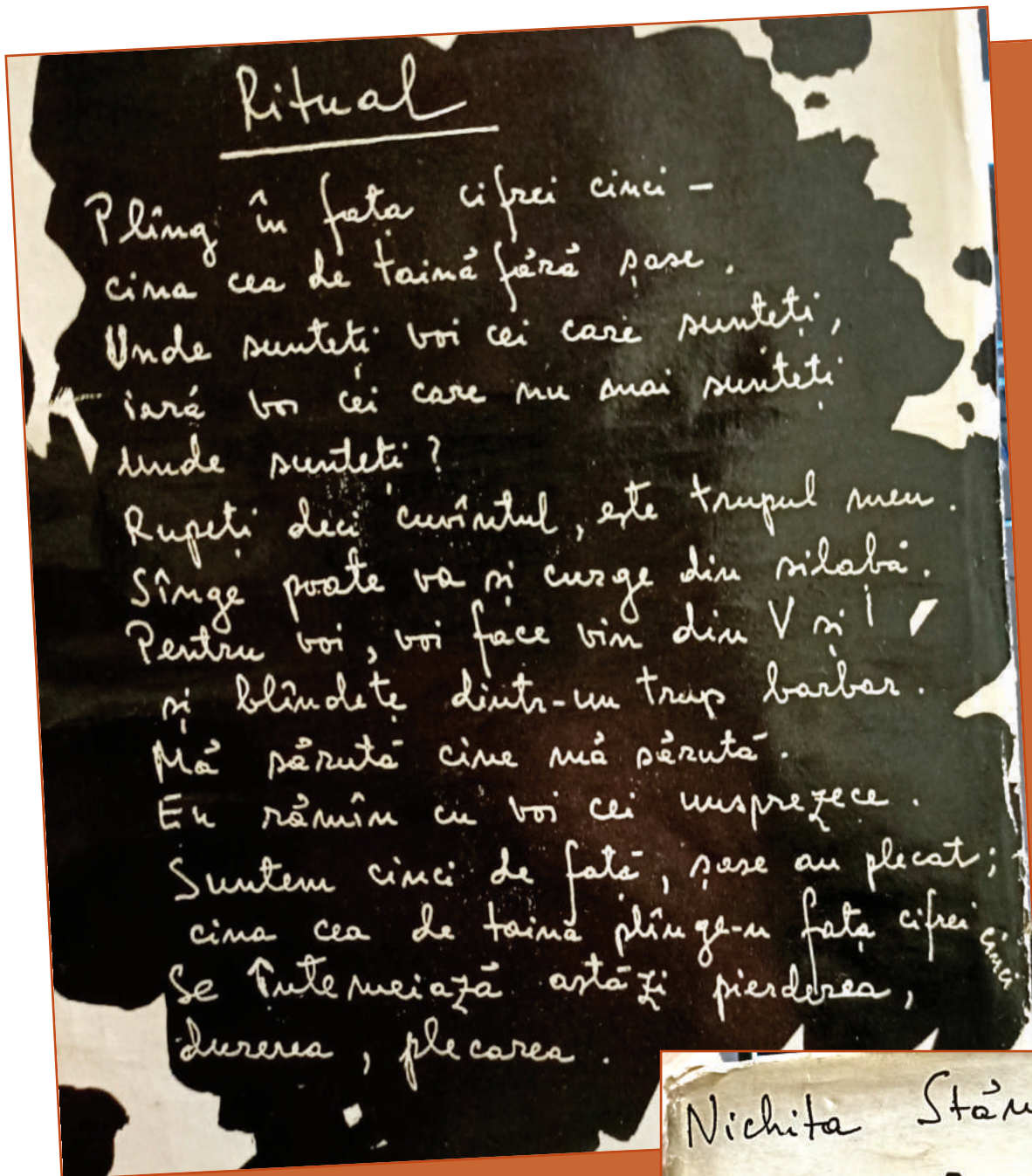
În acest cerc, câteva zeci de volume de poezii, precum *Păsărea dezariptă* (1972) – debutul editorial în limba noastră, *Apă de băut* (1986), volume în traducerea lui Nichita Stănescu (și a lui Ioan Flora, pentru cel de-al doilea), *Versuri din mers* (2003), *Trimitor la vise* (2005), *Culmea* (2016) sau *Cerul, în direct* (2019), alături de traduceri din literatură în română, confesiuni, interviuri, antologii.

Publicăm în *ATITUDINI* prima și ultima poezie a lui Adam Puslojić în limba română, precum și o mărturisire în versuri, alături de imagini ale cărților sale, câteva dedicații și coperta IV a *Belgradului în cinci prieteni* (ediția 1972), ce conține o reproducere autografă Nichita Stănescu.

autograf acordat lui Nicolae Boaru, director al Bibliotecii „Nicolae Iorga”

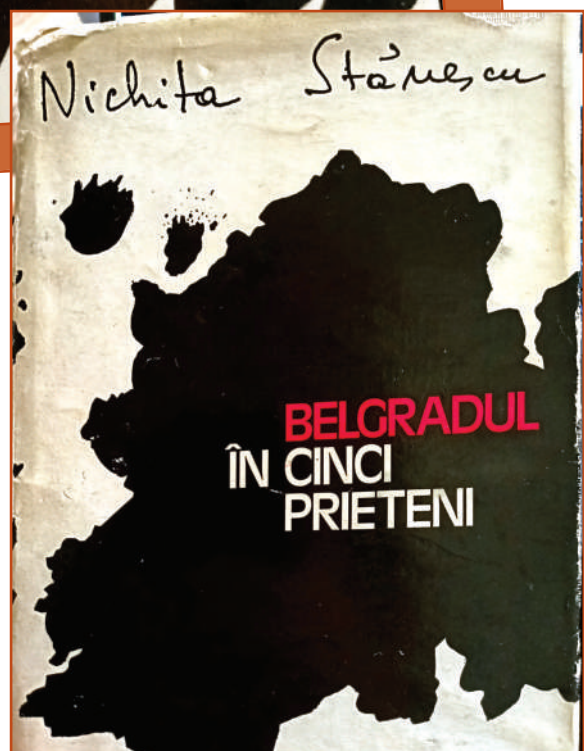

Cîntec fără titlu , fără sfârșit

În timp ce doarme Satana
Nichita e treaz. Treaz este
Și-atuncea cînd Domnul tace.

Ne scoală
din relele vise.

Poeziile lui scriu alte poezii, -
nasc stele și pietre,
oameni vii, șerpi vii
și tot ce mai rămîne.
(din volumul *Belgradul în cinci prieteni*, 1971)

Epistola per ponto

*maestrului Nichita Hristea Stănescu
(un răspuns în getică)*

Un timp de patru decenii de tăcere
(silentio in daco-geticum!) am tot
avut răbdare de auto-trădare să mai
aștept de la tine, Naso Ovidius, încă
o celebră Epistolă. În zadar!

Am moștenit la noi în țară cum exact
Excelența Voastră ne-a încoronat cu
primele 13 versuri „in lingua getica”.
Așadar, nepotul – Io, Nichitas, dico:
„Apără, Doamne, poporul român!”

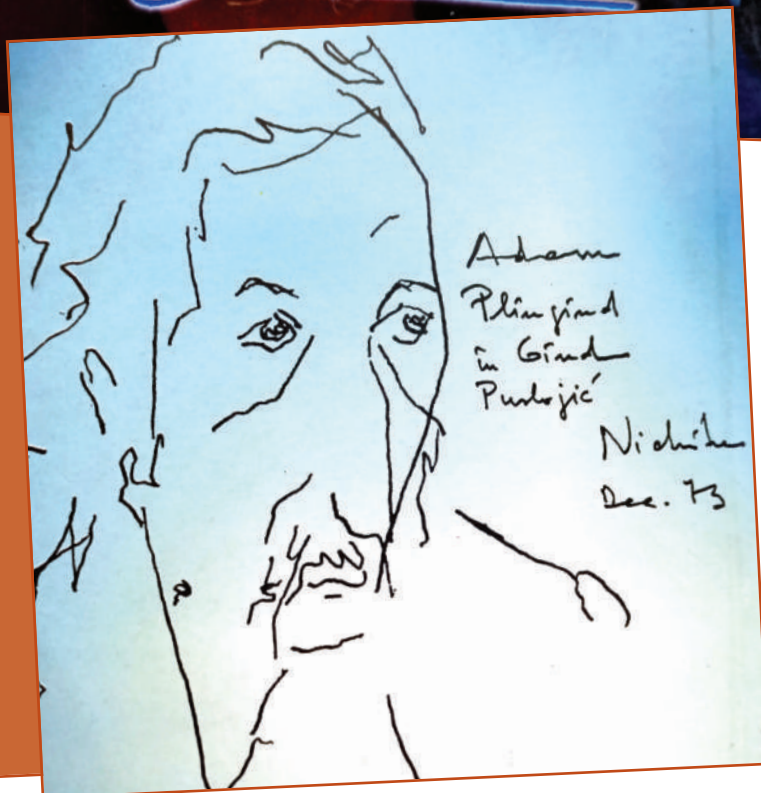
Azi, Hristea din mine va rosti mai
departe din Tristele mele poeme,
ode și epistole. Le-am numit elegii,
din respect luminos și cinste curată.
Așadar, cele 11 la număr sunt...12!

„TRECUT-AU ANII...”, a declarat și
domnitorul Dăruitorul poemului
„Lucearnik” (vorba sârbului Adam)
dar noi nu dăm nici doi bani de cer
albastru peste râul Ister-Danubius.

Bătrâne, hai să trecem la lauri
și să bem cu pumnii din butoaiele
timocene și ploieștene, de unde noi
doi veniserăm pe aceasta lume,
mult mai săracă decât Domnul nostru.

Amin și Haleluiah!

La Belgradul Nou,
(13 decembrie 2022, FB)

Adam Puslojić (1943-2022)

NR. 22 (191) - FEBRUARIE 2023

autograf acordat lui Gheorghe Macsim, director al Bibliotecii „Nicolae Iorga”

În sus!

Dragi prieteni și confracți,
am impresia că vin fulgerător
din cer spre pământ. Nu știu
mai mult ori mai puțin.

Mă doare un suflet
tot mai plimbat prin spitale
și biserici pline de
cei mai apropiați.

Unde începe vederea
unui cer nou de tot
și bine de mine
pus la cale, la adăpost?

Deocamdată, știu să rămân
acasă și asta mă liniștește
în Anul Domnului Două
mii și două decenii în plus.

În sus!
(27 septembrie 2022, FB)

ADAM PUSLOJIĆ
Domnului Gheorghe Macsim
de dor de Nichita,
Ion Luca Caragiale,
Nicolae Iorga și
Eugen Simion —

ACEST

PLÂNG, NU PLÂNG

în Poeme, lacrimi... etc.

spuse prin sârbovalaha mea
din Valea Timocului!

La Ploiești,
de zina lui
Nichita,

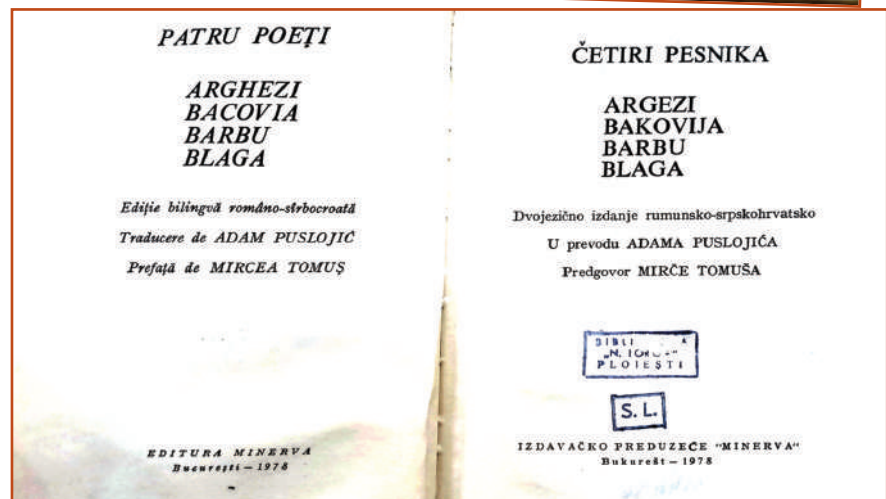
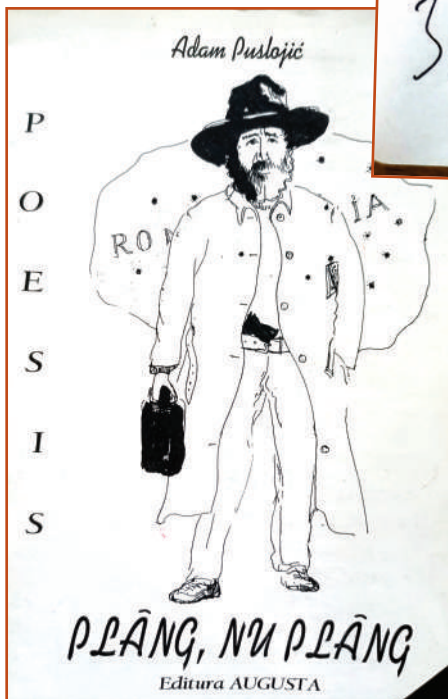
Cu drag,
Adam

EDITURA "AUGUSTA"

1995

31. martie
1995.

de Serbia
Puslojić

Maestrului Ilie Gheorghe
și gloriiosului Io...na, care
este și suntem

Adam Puslojić

ca un
TRIMITOR

LA

VISE

din abise,

(în 89 de poeme)

cu 10 desene de Kolia Milunović

Prefață de Mariana Dan
Postfață Tudor Nedelcea

Cu drag

și stima deosebită

Adam Puslojić

Craiova

Fundația Scrisul Românesc

2005

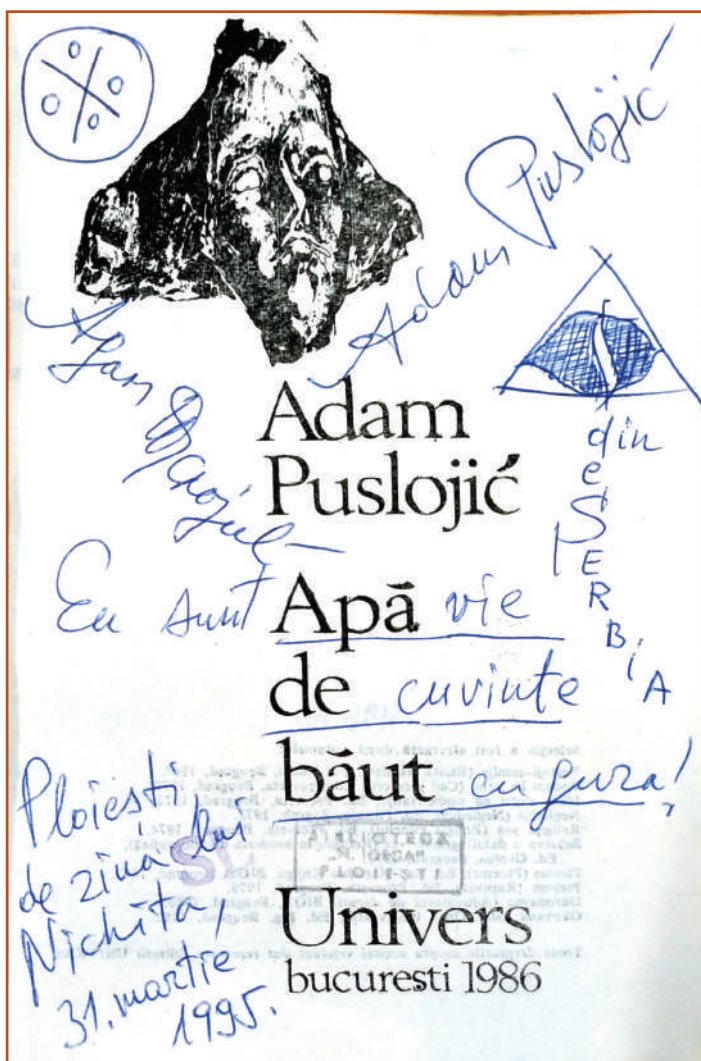
La Craiova, de Ziua lui Marin
al nostru frate - 28 II 2006

autograf acordat actorului Ilie Gheorghe

Adam Puslojić (1943-2022)

NR. 22 (191) - FEBRUARIE 2023

autograf din patrimoniul Bibliotecii „Nicolae Iorga”

Imaginile din acest grupaj provin din Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga” și din arhiva Dan Gulea. Revista ATITUDINI aduce mulțumiri dnei directoare ec. Mihaela Radu, Secției Documentar și Secției Sala de Lectură de la Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga”.

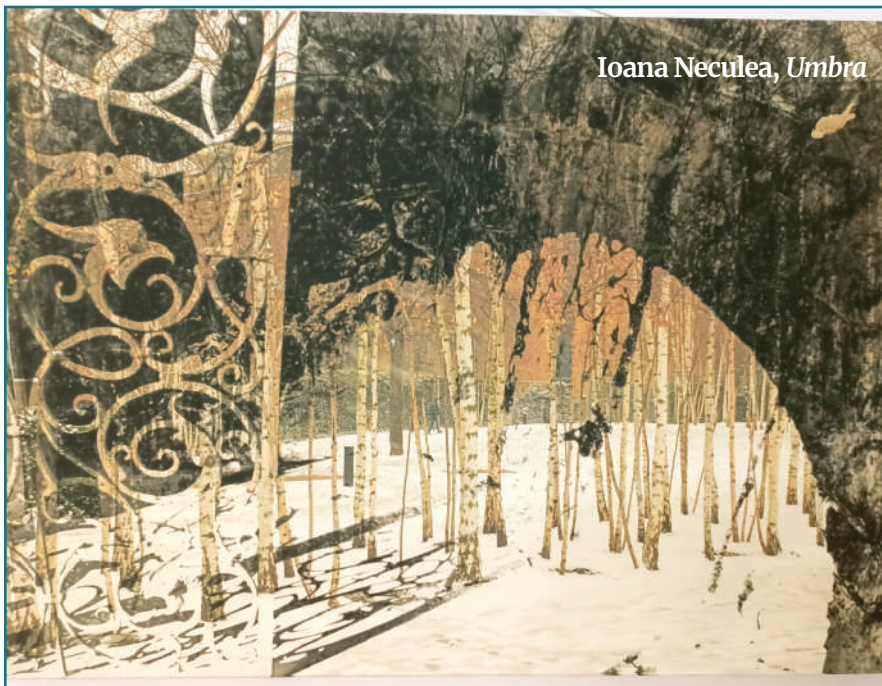
Despre război, în viziunea lui Céline

Louis-Ferdinand Céline, *Război*, ediție de Pascal Fouché, cuvânt înainte de François Gibault, traducere din limba franceză și note de Magda Răduță, Editura Pandora M, Colecția Anansi Clasic, București, 2022, 178 p.

Diana Rînciog

„O carte viscerală, explozivă, care nu caută să transforme noroiul în aur, dar care, și așa, e o adevărată comoară” (*L’Obs*)

În plină criză a războiului din Ucraina, aflăm de acest eveniment editorial, cu implicații simbolice: „Printre manuscrisele celineiene recent descoperite se află și două sute cincizeci de file conținând prima formă a unui roman care se petrece în Flandra, în timpul Primului Război Mondial. La intersecția dintre autobiografie și ficțiune, romanul dezvăluie experiența care se află de atunci în centrul existenței autorului: traumatismul fizic și psihic provocat de front, de «abatorul internațional de nebunie». Povestea urmărește convalescența brigadierului Ferdinand din momentul în care, grav rănit, își recapătă cunoștința chiar pe câmpul de luptă și până la plecarea spre Londra. La spitalul din Peurdu-sur-la-Lys îi atrage atenția unei infirmiere deloc timide, se împrietenește cu proxenetul Bébert, trece de câteva ori pe lângă moarte și, în sfârșit, se eliberează de ceea ce îi fusese dat până atunci să trăiască. Apare aici, în lumina cea mai crudă, un timp brutal, al deziluziei și al trezirii la realitate, pe care autorul nu l-a tratat niciodată până acum în forma unui text literar separat. La douăzeci de ani după 1914, trecutul, «mereu amețit de uitare», prinde

Ioana Neculea, *Umbra*

«melodioarele de pe drum, pe care nu i le cere nimeni». Dar acest trecut nu e uitat niciodată de tot, rămâne viu oricât timp ar trece peste noi – iar romanul *Război* stă mărturie a acestui adevăr, la fel ca restul operei lui Céline.”

Volumul a apărut la Editura Gallimard în 2022, iar traducerea în limba română în același an: un roman inedit, descoperit printr-o împrejurare miraculoasă, la 60 de ani de la moartea scriitorului.

Dar cine a fost Louis-Ferdinand Céline? Născut în 1894 la Courbevoie, lângă Paris, numele său adevărat este Louis-Ferdinand Destouches.

Încorporat în 1912, romancierul e grav rănit pe front, în noiembrie 1914. Cu un grad mare de invaliditate, pleacă în Camerun, apoi la Londra, practicând meseria de agent co-

mercial. După război, face studii de medicină și lucrează pentru Societatea Națiunilor în misiuni din Africa și Statele Unite. La întoarcerea în Franța este medic de dispensar, la periferia capitalei. Primul său volum apare în 1932 – *Călătorie la capătul nopții*. Următorul roman se intitulează *Moarte pe credit* și apare în 1936. Între anii 1944-1951, trăiește în exil în Germania și Danemarca, apoi revine în Franța și se instalează la Meudon, unde își continuă activitatea de scriitor (*De la un castel la altul*, Nord, Rigodon). Moare în anul 1961.

Din cuvântul-înainte al prezentului volum aflăm că primele pagini corespund întocmai realității, adică pe 27 octombrie 1914, la Poelkappelle, în Belgia, Céline a suferit o lovitură la cap din pricina unei explozii ce l-a izbit de

trunchiul unui copac. Fără să fi existat dovezi certe privitoare la această rană, se știe sigur că scriitorul s-a plâns toată viața de acufene foarte puternice, ca și cum i-ar fi trecut un tren prin craniu...

La rândul său, traducătoarea romanului, Magda Răduță, afirmă că a păstrat „rupturile de ritm din textul original (în forme diverse: schimbări bruște ale timpului verbal, topică fracturată a frazei, juxtapuneri de aparente discontinuități, cele trei puncte de suspensie inconfundabil céliniene”), încercând și o echivalare, măcar parțială, a diversității stilistice.

Așadar, stilul scriitorului este corect reperat și bine conservat, avem fraze simple, metaforice, precum următoarea, chiar pe prima pagină: „Am dat cap în cap cu războiul. E închis la mine în țeastă.” Acesta este tonul povestirii: avem de-a face cu un erou care e propriul său prizonier, după ce a suferit atrocitățile războiului... spectrul răului îl urmărește în mintea sa, în forul său interior, ca o umbră... Există și momente de speranță, exprimate tot metaforic: „S-a terminat iarna, Bébert, i-am spus. Acuși vine și speranța. Să miroasă a primăvară și n-o să-mi mai bâzâie nimic în căpățână! Îți zic.”

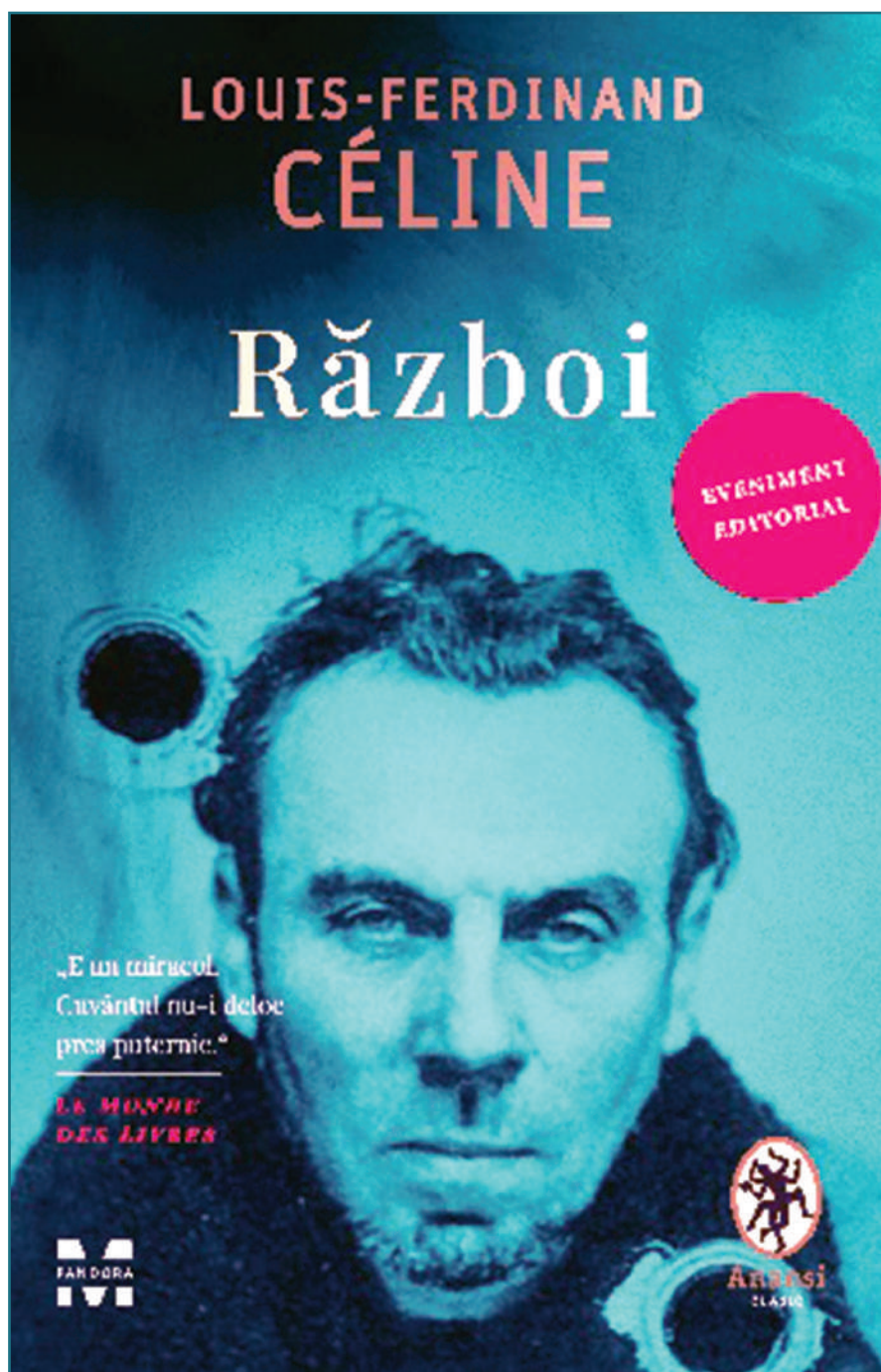
Dacă cititorul trece de pojghița unui limbaj frust, vulgar pe alocuri, el găsește o anumită poezie a vieții, născute din disperarea de a supraviețui bolii, ororii, răului provocat de război. Interesante și numele proprii, pe una dintre eroine o cheamă Destinée, de exemplu. De altfel, cu evocarea ei se termină și romanul lui Céline: „Pe Destinée n-am mai revăzut-o nicio dată, de fapt. Nici n-am mai aflat vreodată ce s-a întâmplat cu ea. [...] E ciudat, sunt pe lume astfel de ființe, oameni cu poveri, apar de niciunde și vin să-ți pună în față toată bocceaua lor cu sentimente, ca la piață. Nu se sfiesc, își desfășoară marfa la întâmplare. Nu știu cum să prezinte bine lucrurile. Și nu prea ai timp să scotocești prin ele, treci, nu te mai întorci, ești și tu grăbit. Iar asta îi mâhnește. Le împachetează la loc, oare? Le risipesc? Nu știu. Ce se alege de ei? Nimeni nu știe

nimic. Pleacă din nou, poate, până nu le mai rămâne nimic? Și atunci unde se duc? Viața asta e uriașă, totuși. Te pierzi peste tot.”

Prin urmare, pentru iubitorii scrisului lui Céline, iată o nouă provocare, romanul *Război*, despre care *Le Parisien* scrie: „Céline face cuvintele să danseze, într-o nesfârșită beție, fără să-i pese de gramatică și de conjugări, dar neuitând niciodată de ritm și de efectul narativ. E Céline, Céline adevărat, totul e atroce în el, dar mai ales femeile se dovedesc a fi personaje fantastice, care nu se lasă duse de nas, nu depind de nimeni și nu se dau

înapoi de la ce-i mai rău. Avem în față viața neînsemnată dintr-un sat, ca la Flaubert ori Maupassant, dar în cuvinte pe care n-ar fi îndrăznit să le folosească nici San-Antonio. Céline nu și-a recitat niciodată manuscrisul, și cu atât mai bine. Scrisul «la prima mână» are efectul unui obuz literar.”

„Primul dintre romanele inedite descoperite în 2021, *Război*, e un text scurt, viu, tragic și lubric, care-și găsește locul printre capodoperele scriitorului. Este o piesă centrală în imensul puzzle literar pe care Céline l-a finisat obsesiv toată viața.” (*Le Monde des Livres*)

DINCOLO DE TRANȘEE – ROMÂNII ȘI MAGHIARII ÎN VREMEA MARELUI RĂZBOI

NándorBárdi (ed.), Judit Pál (ed.), *Dincolo de tranșee. Cum au trăit maghiarii din Transilvania Marele Război și Trianonul*, texte din jurnale și memorii alese și adnotate, traducere de S. Skultéty, Editura Humanitas, Seria Vintage, 2022, 504 p.

Dorin Stănescu

Centenarul Primului Război Mondial și celebrarea sa în intervalul 2014-2018, la nivel european ori în plan național și ca eveniment de referință al istoriei secolului al XX-lea, s-a reflectat diferit de la o țară la alta. Desigur, într-un fel s-a văzut evenimentul la Paris, Londra, București și Varșovia, într-un alt fel la Berlin, Viena ori Budapesta. Oricum ar fi, momentul a oferit tuturor urmașilor învingătorilor ori învinșilor ocazia unei reflecții asupra importanței lecții pe care Marele Război a lasat-o în urma sa: doar pacea și cooperarea, înțelegerea între state și popoare reprezintă singurele modalități de relaționare care garantează un trai pașnic și un viitor mai bun. Această lecție a fost parțial însușită de contemporaneitate. Este suficient să privim la relația franco-germană, iar de cealaltă parte la agresiunea rusă asupra Ucrainei.

Ca martor, oarecum privilegiat, al modului în care Centenarul Marelui Război a fost marcat în Franța și în România, am putut observa colaborarea aceasta dintre Franța și Germania, axată în principal pe dimensiunea educativă, pe interacțiunea dintre elevii francezi și cei germani și proiectarea lecțiilor de pedagogie a memoriei spre înțelegerea comună a experiențelor germane și franceze din vremea războiului și a învățămintelor desprinse de aici. Trebuie spus că inclusiv în manualele germane și franceze de istorie capitolele despre cele două mari războaie ale secolului

trecut au fost elaborate de către o comisie mixtă de specialiști din cele două țări care au căzut de acord asupra unor conținuturi comune. În același timp, în România nu a fost posibilă, în perioada Centenarului, inițierea unor proiecte comune în care elevii să se întâlnească și să vorbească despre modul în care a fost perceput Marele Război de înaintașii lor și să observe că doar conviețuirea pașnică și colaborarea sunt singurele mijloace prin care comunitățile pot prospera. Evident că nici partea maghiară nu a dorit acest lucru, încă există o uriașă traumă a Trianonului, ecourile sale sunt puternice și astăzi în rândul maghiarilor. Și istoriografiile română și maghiară încă mai privesc de pe poziții naționaliste evenimentele trecutului, chiar dacă timid se pot observa și unele deschideri reciproce care ne încurajează să credem că, în cele din urmă, e posibilă o reconciliere și între cele două popoare.

Aserțiunile de mai sus, au fost prilejuate cumva de apariția la Editura Humanitas a unei cărți la sfârșitul anului trecut, o lucrare unică în peisajul nostru cultural, care a fost gândită în spiritul acesta al deschiderii și al cunoașterii alterității. *Dincolo de tranșee. Cum au trăit maghiarii din Transilvania Marele Război și Trianonul* ne prezintă modul în care maghiarii, aparținând unor categorii sociale diverse, fie combatanți pe câmpurile de luptă, fie civili din spatele frontului, au perceput Marele Război și s-au raportat din prisma experiențelor trăite la

aceste evenimente de la luptele de pe front, la prăbușirea monarhiei dualiste și până la viziunea și percepția asupra statului român, armatei române și despre români în general.

Cartea se bazează pe selecția unor texte, pe care editorii le propun cititorilor, iar acest filtru poate altera cumva adevărul istoric și distorsiona și manipula percepția, dar, de undeva, trebuie început. În premieră, antologatorii ne propun lecturarea unor istorii personale aflate în siajul microistoriei și le înfățișează unui public care are privilegiul de a vedea și perspectiva evenimentelor de cealaltă parte a baricadei. Acesta este, fără îndoială marele său merit și din aceste considerente, proiectul îndrăzneț al Editurii Humanitas, al editorilor, este lăudabil.

Studiul introductiv ne lămurește despre scopul acestei antologii de jurnale și memorii „să prezinte istoria așa cum a fost ea trăită, percepută de omul de rând, iar antologatorii speră ca, astfel, cititorul român să se apropie cu ajutorul acestor mărturii, de înțelegerea „gândirii altfel a maghiarilor din România”. Au fost alese aproape 100 de texte, care cuprind secvențe de viață cotidiană de pe front, din spatele acestuia. Astfel, vocile memorialiștilor pot fi auzite și povestea lor înfățișată cititorului român.

Antologia cuprinde pe undeva o agendă caleidoscopică a evenimentelor anilor 1914-1918, oferind posibilitatea pentru noi de a ne raporta și la modul în care memorialistica româ-

nească a reflectat Marele Război și percepția asupra imperiului, asupra maghiarilor. Producția monografică românească a Marelui Război în mare parte reeditată ori publicată în premieră cu ocazia Centenarului ne-a prilejuit ocazia și, desigur, plăcerea de a lectura și rememora acele evenimente, însă ne-a relevat și imaginea pe care vecinii, aliații ori adversarii noștri din acea perioadă o aveau în mentalul colectiv românesc. În mod clar, influența istoriografiei naționale din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea și primele decenii ale următorului a fost imensă. Ea a marșat pe demonizarea unor instituții și politici ale imperiului austro-ungar și la transferul generalizat al resentimentelor asupra omului de rând, fie el maghiar ori german, iar în ceea ce privește aliații, pe hiperbolizarea meritelor, iar relevantă, în acest sens, este butada care a făcut vâlvă în epocă – „orice om are două patrii, a lui și ... Franța”.

În mod evident, în oglindă, textele memorialistice ale antologiei conțin stereotipuri culturale, conțin elemente - poate greu de digerat pentru cititor- în care românii nu sunt prezentați în culorile luminoase pe care istoriografia noastră ni le-a inoculat încă de pe băncile școlii. Românii sunt răi, necivilizați, barbari ori incuți, sunt răzbunători și obraznici, jefuiesc castele, magazine, gospodării etc. Evident că perspectivele acestea nu sunt generalizatoare, sunt doar experiențe punctuale și, repet, mai ales rod al stereotipiilor, cu iz de superioritate, pe care maghiarii le au asupra românilor din Transilvania ori din Vechiul Regat. Însă trebuie spus, că percepțiile sunt subiective și diverse. Iată, spre exemplu, cum descrie ofițerul și studentul Janos Ajtay, aflat la Cluj pe 24 decembrie 1918, contactul cu armata română: „îmbrăcămintea soldaților e cât se poate de sărăcăcioasă... mulți cu opinci. Spre lauda lor, în calitate de cuceritori, ar fi putut să jefuiască pentru sine îmbrăcăminte, hrană corespunzătoare” ... dar n-au făcut-o.

DINCOLO DE TRANȘEE

CUM AU TRĂIT
MAGHIARII DIN TRANSILVANIA
MARELE RĂZBOI ȘI TRIANONUL

Texte din jurnale și memorii alese și adnotate de
Nándor Bárdi și Judit Pál

Traducere de S. Skultéty

Frapează asemănarea izbitoare, atât din textele memorialisticii maghiare, cât și din cele ale memorialisticii românești, a șocului pe care l-a produs izbucnirea războiului pentru cele două părți, ca și întrebarea rostită adeseori în tranșee: „Ce căutăm noi aici? Pentru cine și de ce luptăm?”, dar și faptul că peste tot, indiferent de apartenența etnică, oamenii au aceleași probleme și frământări și, în special, o mulțime de suferințe și neazuri, iar moartea nu iartă pe nimeni.

Antologia ne oferă imaginea unei

lumi care se prăbușește și care creează confuzie și angoase omului de rând. Din texte transpare mai apoi și trauma șocantă pe care maghiarii din Transilvania au trăit-o odată cu schimbarea realității politice din zonă, odată cu prăbușirea monarhiei dualiste. Până mai ieri, dominanți și dominatori, maghiarii s-au trezit cu alt statut și foarte greu s-au obișnuit cu denumirea de „minoritate”.

Acestea sunt doar câteva perspective de lectură ale antologiei, sigur cheia este întotdeauna la cititori.

MINERUL DISPĂRUT

4. Buni Zamora ne învață să stăm liniștiți pe scaun iar Pierre, îngerul meu salvator, mă ajută să-mi descopăr vocația de jongler cu bile.

Revista *ATITUDINI* publică în foileton, începând cu decembrie 2022, romanul inedit *Minerul dispărut*, ajuns acum la capitolul 4.

Constantin Abăluță

Încă de când eram țânc și-mi curgeau mucii pe față vedeam în toate direcțiile deodată, ca un căpcăun. Privirile mele înghițeau de-a valma case, pietoni, mașini, copaci. Se ghiftuiau cu norii de pe cer, cu antene, cupole, păsări, elicoptere. Ziua-ntregă umblam ca drogat: cu mintea burdușită de cele care se-adunau acolo ca-ntr-un iarmaroc. Și Dumnezeu mi-e martor că nu clinteam un deget pentru asta.

Curată nebunie: toate-mi intrau în

priviri fără să vreau. Și-apoi se-nghesuiau în mintea mea ca ciorchinii în zăcătoarea lui Stoichiță-găliganu.

Vedeam, par egzamplu, tot ce mi-șună-ntr-o piață, oricât de mare ar fi fost ea. Gineam mașinile, motocicletele și sensul în care goneau. Știam în ce copaci s-au cățarat trei copii: unul în trening albastru, altul mic și gras, altul cu un steag găurit. Dibuiam cât ai zice pește pe unde năvăleau polițaii. Înghesuam în zăcătoare și lozincile guvernului și-ale opoziției, că mă durea-n cur de politica lor bazată numai pe vrăjeală și pe-amenințări. Îi

gineam pe bătauși oricât s-ar fi tupilat ei prin mulțime. Memoram forma răngilor, numărul geamurilor sparte, al țișlelor căzute de pe-acoperișe, moacele și țealele ștabilor de la tribună, ăia de se făceau că țin cu „poporu”. Ce mai calea-valea, eram mai ceva ca teleenciclopedia.

Dar de când aflai că țâncii de vîrsta mea, dar și oamenii mari, văd mult mai puține decât mine, am intrat la idei. Mai pe românește: am sfeclit-o, am băgat-o pe mânecă. Păi dacă mă prind ăștia, s-a zis. Mă iau drept spion ori terorist, că tot e la modă.

Maria Urian, *O ultimă zăpadă*

Așa că seara, la privata din fundul curții, dă-i și dă-i, mă străduiam să râgâi, să vărs tot ce văzusem peste zi. Nu de alta, da ce-aveam eu nevoie de toate scâlbăielile alea?, că nici chel nu eram nici tichie de mărgăritar nu râvneam. Aiurea-n tramvai, oricât mă străduiam, altceva decît pipi și caca nu reușeam să scot din mine. Minte mea tâmpită reținea totul înăuntru.

Poate că eram anormal. O dihanie cu ochi poliedrali ca albinele. Un handicapat cu-o boală de n-o vede nimeni, dar tocmai d-aia mai îndărătnică decât toate. Ca o ultimă soluție, îmi impusesem să merg cu privirile-n jos ca un boșorog, adică să memorez doar gropile din caldarâm, gunoaietele generos zvârlite peste tot și maidanezii chiauni de foame. Că p'astea chiar și cel mai tâmpit polițai nu le poate încadra la spionaj.

Pierre a fost îngerul meu salvator.

Venise la Buni Zamora cum veneau și ceilalți : să-și spună păsul.

Nimeni nu venea să-i ceară sfatul. Că sfatul lui îl știa tot cartierul, ba cred că i se dusesse buhul și mai departe, până pe malul Dâmboviței. Veneau de dragul de-a schimba o vorbă. Că avea Buni un fel al lui de-a învăța lucrurile... Și tot ce până-atunci ți se părea că nu face nici o brânză, descopereai că-i cașcaval de cea mai bună calitate. Și tot ce nu făcea nici o ceapă degerată, devenea după întâlnirea cu Buni Zamora, cea mai faină varză de Bruxelles.

O să vă-ntrebați cum făcea asta Buni. Nu știu ce să zic, dar cred că văzându-l acolo pe scaun, sub umbrar, în fiecare zi, de ani întregi, oamenii credeau că-i ceva natural. Ca un copac, de pildă. Și-atunci nu se mai sfiuau, îi spuneau tot ce-aveau pe suflet. Buni Zamora tăcea și asculta. Ca un copac, acolo pe scaunul lui, sub umbrarul de viță. Chiar când ploua, el nu-și părăsea jilțul. Se-adăpostea sub un cortel imens, cum ar veni frunzișul. Cum să n-aibă oamenii încredere? Păi cine-ar mai face așa ceva?

Dacă ți-a murit cineva drag, vii la Buni Zamora și el îți spune: Stai liniș-

tit pe scaun și taci. Dacă poți să stai pe scaun și să taci, înseamnă că nu-i totul pierdut.

Dacă te-au prădat hoții, Buni Zamora oftează ușurat : Stai pe scaun, nu mai ai ce pierde. Bine nene, dar asta-i agoniseala mea de-o viață, cum poți spune așa ceva?, îi replică păgubitul, respectiv Stoichița găliganul. Iar Buni: Zi mersi că ți-au lăsat un scaun să stai pe el și nu te-au gătit că atunci stăteai în coșciug. Găliganul a priceput iute cum stă cazul cu coșciugul, țărâna și viemii și, drept mulțumire, s-a angajat să-i facă lui Buni, pe gratis, corvezile gospodărești.

Pe-un tânăr înșelat în dragoste, Buni Zamora l-a sfătuit: Stai pe scaun, las-o pe necredincioasă s-alerge ca nebuna încolo și încoace. Dacă-nveți să stai pe scaun, cei ce se zbânțuiesc atâta îți apar grozav de caraghioși. Și Buni începea să râdă de cei pe care și-i închipuia în această ridicolă postură. Râdea liniștit, încrezător, tot așa cum vorbea. Fiecare hohot de râs era încă un argument cu care te convinsese că așa, și numai așa, trebuie privite lucrurile.

Văzând toate astea omul își zicea în sinea lui: ce interes are nea Zamora să-mi vorbească așa? Și tot el își răspundea: n-are nimic de câștigat ori de pierdut. Ar fi putut să-și vadă de-ale lui și să mă lase-n plata Țălușului de Sus. Nu-mi e obligat în nici un fel: nu-mi ia și nu-mi dă nici un sfânt.

Buni Zamora se mira el însuși de sfaturile pe care le da. Îmi spunea adesea: „Tot ce-am trăit, măi băiete, mi se bulucește-n minte. Întâmplări cu droaia, din vieți nenumărate, că la nouăzeci de ani crezi c-ai trăit mai multe vieți, nu una. Și toate astea se amestecă, zurlii, nestăpânite, și-mi vin pe buze în chip de cuvinte. Eu nu fac nimic, nu depun nici un efort. N-am nici un merit, și nici o vină, dacă toate se referă la scaun. Eu am fost controlor la ITB. O viață-ntreagă am colindat prin tramvaie cu cleștele agățat la gât. Să stai în picioare 45 de ani și să rostești de miliarde de ori, ca un papagal «Biletele la control, vă rog!», mi-o fi ajuns și mie.”

Dar uitate că m-am îndepărtat de subiect. Mi se-ntâmplă tot mai des în ultimul timp. Mă asediază amintirile

de parcă-aș avea nouăzeci de ani. Gându-mi fugă și se-ncurcă prin etapele stranii ale vieții mele. Cei trei înlocuitori de părinți răsar din neant și vin încă o dată să mă înfieze. Vin pe nepusă masă, când le cășună lor. Fac gesturi pe care le știu prea bine, dar și unele necunoscute. Nu știu ce-i cu mine. Amintirile alunecă, alunecă pe-un tobogan și nu știu unde și când se vor opri. Poate că de aceea nu-mi mai pot controla bilele de jonglerie. La rândul ei, vederea mi s-a îngustat. Inventez tot felul de scuze ca să-l potolesc pe Pierre, care a devenit bănuitor. Mi-e frică să-i mărturisesc adevărul. De fapt, ce să-i spun? Poate-i doar o indispoziție trecătoare. În fiecare zi aștept să-mi reintru în formă.

Îmi zic : ploaia vine, ploaia trece. Și mă așez pe jilțul lui Buni Zamora lângă cortelul zdrențuit.

Nea Gligor l-a adus pe Pierre la Buni Zamora. Tânărul jongler francez își făcea veacul prin cimitir. Cu o brumă de cuvinte românești încerca să-i ispitească pe puștani fără căpătâi ce foiau printre morminte. Băieți ai străzii, auroiaci ce se-mbulzeau la pomană morților, se-ndopau cu colivă și se chercheleau din câteva înghițituri de vin. Le arăta bilele lui boite-n culorile streagului: roș, galben, albastru. Asta bila miracol! Asta bila poți tu! Unii se prindeau în joc. Începeau să imite figurile simple și lente pe care Pierre le născocise special pentru ei. Alții

fugeau pur și simplu cu bilele, dându-i cu tifla și aruncându-i cuvinte urâte. Alții îi cereau bani cu împrumut iar la scadență îl sfidau, maimuțărindu-i româna stâlcită: Nu dat la mine nimic, franțuz capsoman!

Descurajat, Pierre se plimba pe aleile cimitirului jonglând cu bilele steagului românesc. Imagina un număr de mare efect: să treacă bilele zburătoare prin gaura unui steag, într-un sens și în altul, mai repede, mai încet, apoi să adauge încă o bilă, încă una, încă una. O reprezentație în Piața Universității i-ar fi adus un succes garantat.

O clipă de neatenție și bila roșie o zbughi aiurea și ateriză taman lângă crucea pe care o scria nea Gligor. Înciudat, Pierre se duse lângă bătrîn.

— Scuzaț, io n-ai vrut.

— Hazardul, domle! se minună nea Gligor. Păi putea să nimerească-n geamul cavoului vecin și-o încurcai. C'ăla fuse ștab mare pă timpuri și fi-su-i și-acum.

După aceste cuvinte, nea Gligor culese bila și se pregătea s-o înapoizeze proprietarului. Dar lui Pierre, năstrușnic cum era, îi veni o idee:

— Nu dai la mine. Rămâne dumneta. Cado.

Nea Gligor nu și nu, și tot împingea bila în palma jonglerului.

Dar nici Pierre nu se lăsă, și-l învinse cu armele lui:

— Hazardul, domnul! Prima dată io pierde bila. Bila venit dumneta. Nu cavou vecin. Bila aparține dumneta.

Aha, și-a zis nea Gligor, spune românește: Bila e-a ăluia care o prinde. A scutat din cap că acceptă. Așa da, e altă tărașenie. A băgat bila în buzunar și-a dat să se așeze iar la lucrul lui. Dar parcă ceva nu-i da pace. Păi bine domnule, cum să nu-i dea și el ceva franțuzului? Și văzând bine cât de amărât e străinul, că nimic nu-i izbuștește pe-aici prin cimitir, ce-și zise: să-l duc la nea Zamora. Că știe el să-l optimizeze.

Așa-i cășunase lui nea Gligor: să-l optimizeze pe franțuz.

Și nu s-a lăsat până nu l-a adus la Buni Zamora.

Camelia Profirescu, *Iarna*

Mai văzusem eu jonglerii, de câteva ori, la circ, dar mă lăsaseră rece. Acolo, în mijlocul arenei, în zgomotul orchestrei, în rumoarea copiilor, mi se păreau șmecherii de doi bani. În schimb mă dădeam în vânt după numerele cu animale. Ha-ha, mă prăpădeam de râs atunci când "greșeau". Când nu mai vreau să execut programul, dând dovadă de-o subită personalitate. Mă încânta un cal care-o lua razna, ieșind din șir și intrând înapoi doar atunci când vrea el. Ori o maimuță care în loc să se urce pe spinarea elefantului ca să țină hățurile și, chipurile, să-l conducă, se-ascundea speriată în urechea lui.

Așa că atunci când Pierre, în curte la Buni Zamora, în loc să-i asculte bătrânului cuvintele, din care abia de pricepea a zecea parte, începu să arunce-n aer bilele, cu mine se petrecu un lucru straniu. Ochii mei începură de la sine să urmărească bilele de parcă ar fi fost mașinile ce goneau într-o piață. Mașinile goneau, bilele goneau, eu vedeam tot mai clar traseele, orice temere îmi dispăruse, nu mai trebuia să privesc în pământ, bilele pe care le arunca Pierre deveneau încet-încet bilele mele, treceau prin mâinile mele, se arcuriau deasupra capului meu, sclipeau odată cu pupilele mele dilatate. Și cu cât goneau mai tare – bilele, mașinile, tot un drac! – pricepeam că s-au rupt zăgăzurile, că m-am găsit pe mine însumi, că nu sunt anormal, ci doar diferit de ceilalți, că privirea mea este aidoma celei a lui Pierre, și că astfel nu mai sunt singur pe lume.

Speriat de cum mă holbam la numărul lui Pierre, Buni ne lăsă singuri pretextând că are treabă la bucătărie. Lasă-i pe nebuni să se descurce, și-o fi zis în sinea lui. Și nu pot să spun că nu ne-am descurcat. Preluând eu bilele, mai degajat ca niciodată, am făcut pe loc câteva figuri noi, după cum mi-a venit. Pierre n-a vrut să creadă că nu mai jonglasem niciodată. Eu îi tot spuneam de mașinile ce gonesc într-o piață. Nu prea pricepea ce se întâmplă. Eu însă eram sigur că asta e. Confundam bilele cu mașinile, îmi închi-

Diana Lemnar, *Lumina vitalității*

puiam că sunt într-o piață. Viteze, timpuri, rotiri, întoarceri, mi se părea că fac de-astea de când mă știu.

Franțuzul era înmărmurit. Și mie mi se părea un pic curios, dar numai un pic. În fond, dacă asta eram, dacă mă găsisem, nu trebuia să mă recunosc și să mă iau în stăpânire? Așa că jonglam înainte fără frică, umpleam tot aerul cu bilele mele, degetele, capul, brațele, mijlocul, picioarele se mișcau, fandau, unduiau, se roteau, simțeam toată lumea lângă mine, eram când în umbră când în soare, puteam s-o țin așa la infinit.

Nici măcar când Buni a ieșit iar

afară nu m-am oprit. Am aruncat o bilă înspre el, să-l sperii, și-apoi am cules-o cu un gest disperat, ceea ce m-a făcut să scap o altă bilă și să rămân numai cu trei în circuit, lucru care m-a enervat. Ca să-mi iau revanșa am făcut o figură nouă, un opt vertical, cu cele trei bile și tocmai când eram teribil de mulțumit n-am mai văzut nimic și-am lunecat la pământ. O bilă mi-a căzut pe umărul drept și eu încă nu vedeam cerul. Am vrut să mă ridic, dar parcă eram țintuit de pământ. Am auzit glasul lui Pierre care spunea :

— Obosit mult. El imprudent. El *vraimiracleroumain*.

Din Africa nu vin decît vești bune

Bedros Horasangian

Bucureștiul este un oraș din România. Europa. La porțile cerului.

Lume multă, flori, locuitori de tot felul, metrou, navetiști, corupție, turiști fel de fel, unii vin alții pleacă, sunt și câteva spații de parcare sau de joacă, parcuri, lacuri, spitale, teatre, operă, cimitire, viață, ce mai, ca în marile metropole. Așa și de această dată. Stă să plouă. Casele devin cenușii, o umbră se lasă peste oraș, fetele nu mai rîd, cerul e negru, norii, norii se adună, mașinile gonesc în toate părțile. Lîngă WC-ul desființat de ani de zile din Piața Romană lumea așteaptă să apară un troleibuz. Vin de pe bulevard, apoi dau roată pieții și se duc pe Dacia.

Tramvaie nu mai sunt.

E o stație veche.

Acum sunt și taximetre. Florărese, două chioșcuri cu ziare și cărți, eventual un tomberon cu gunoarie neridicate.

Capitalism.

Cetățeni. Cetățene.

Cum se nimerește.

Unii stau de vorba în stația de troleibuz și taximetre. Agitație mare e pe colțul celălalt, un dute-vino în toate părțile cu studenții de la ASE. Mai sunt și cerșetori care stau și colorează peisajul, alții ronțăie pe fugă covrigi, așa, sunt doar în trecere. Suntem o țară de oameni care mănîncă de zor covrigi și vorbesc încontinuu la telefoane mobile. „Unde ești? Ce faci, fato? Eu sunt la Piața Romană...”

Înnebunești. Te zbați să nu se vadă.

Nu se vede nimic.

Aici suntem și noi. Didi și Kiki undeva în mormanul de gunoarie de lînga ușa închisă a unei toalete publice des-

Emil Craioveanu, *Icoana ADN*

ființate din motive nu se știe bine de ce. Un loc părăsit. Nu e loc frumos, dar așa s-a întîmplat. Cum ar veni. Paragină, fel de fel de resturi, doze de bere, ziare, hîrtii, ambalaje de pizza, de carton, cioburi de sticlă, materiale de toate felurile. Didi venea dinspre Dacia. Parcă voia să plouă. Ceva turbure în aer S-a grăbit, s-a împiedicat, mereu cu ochii după cîte ceva de pus în uriașa lui sacoșă, s-a dus direct în groapa ce se căsca în fața lui. N-a văzut nimic, nu a reușit să se țină decît cîteva secunde cu

vîrful degetelor, apoi n-a mai rezistat și a picat în gol. Pe spate. Uii, ce durere surdă. Fir-ar al dracului să fie! Nu apucă să-și revină că aude o voce de femeie, se apleacă spre el și-i spune cu bine intenționată intenție: „Știti, WC-ul este închis!”. Didi, uluit, îi zîmbește. Nu știe de ce îi spune lumea Didi. Așa i se spune și gata. Domiciliu stabil? Draci, de unde! Pe unde apucă. Dar ești un om liber. Îl doare foarte tare spatele. S-a lovit de treptele care duceau la WC. Acum șade pe un morman

de gunoaie, cu picioarele întinse spre ușa din față, care îl fixează într-un univers închis și-i răspunde doamnei amabile.

„Mulțumesc...”, zice el abia șoptit și icnește. Îl doare spatele rău. În față, ușa de plastic închisă. Oricum nu duce nicăieri. În stînga și dreapta este un zid de beton. Perete scorojit. Nu poate repeta ce mășcări erau scrise. Nu multe. Doar cîteva cuvinte. Apoi a ridicat capul și a văzut cerul.

Da, cerul.

Apoi a aterizat lîngă el Kiki. S-a speriat, și ea la fel. Apoi au rîs amîndoi. Fiecare pe legea lui. Nu se întîmplă chiar în fiecare zi ca să cadă doi oameni în aceeași groapă.

Așa începe povestea. O poveste oarecare se transformă din mers într-o mică piesă de teatru. De ce nu.

S-a mai scris așa ceva?

Habar nu am.

Nu știu.

Merg rar la teatru. Nu neapărat din cauza timpului disponibil sau al bi-letelor. Îmi ajunge realitatea și nu am stare deseori să mă mut în lumea de pe scenă. La fel mi se întîmplă și la operă. Accepți o convenție și atît.

Mi-e greu. Prefer să citesc. Nu teatru. Cărți de istorie și călătorii, romane, biografii mai ales, îmi plac foarte mult viețile oamenilor. Uneori și poezie. Pur și simplu îți cade în mînă vreo carte. Cînd plouă și vrei, nu vrei, ți-e gîndul la locuințele lacustre. La școală ne-a înnebunit cu poezia asta. *Lacustră*. Nu puteam s-o sufăr. În fond Bacovia are multe alte poezii tot atît de frumoase și mai puțin ploioase. Să revenim, însă la oile noastre.

Și să dăm drumul la mersul piesei de teatru.

Cortina se ridică. Decorul e cel din povestire. Groapa din Piața Romană. Evident spațiul de pe scenă este mai generos decît cel cu WC-ul închis. Nu și-au dat seama cum au ajuns din groapa WC-ului de la Piața Romană pe scenă. Cum? Nimeni nu știe. Fără să fie anunțat de nimic. Uneori poate e bine să nu găsești explicații. Acum erau pe scenă. Dacă nu era groapa, nu pățeam ce am pățit, putea să gîndească fiecare

dintre ei.

Să începem.

Personajele.

Toți sunt, mai mult sau mai puțin tineri, între 18 și 65 de ani. Au căzut cu toții, unul după altul în groapa aceea. Putem stabili și o anumite ordine, dar nu are relevanță. Groapa și WC-ul mai există și azi. Se poate verifica. Sigur că în realitatea din Piața Romană nu este loc suficient pentru toți, dar pe orice scenă se poate aranja cum vrea regizorul.

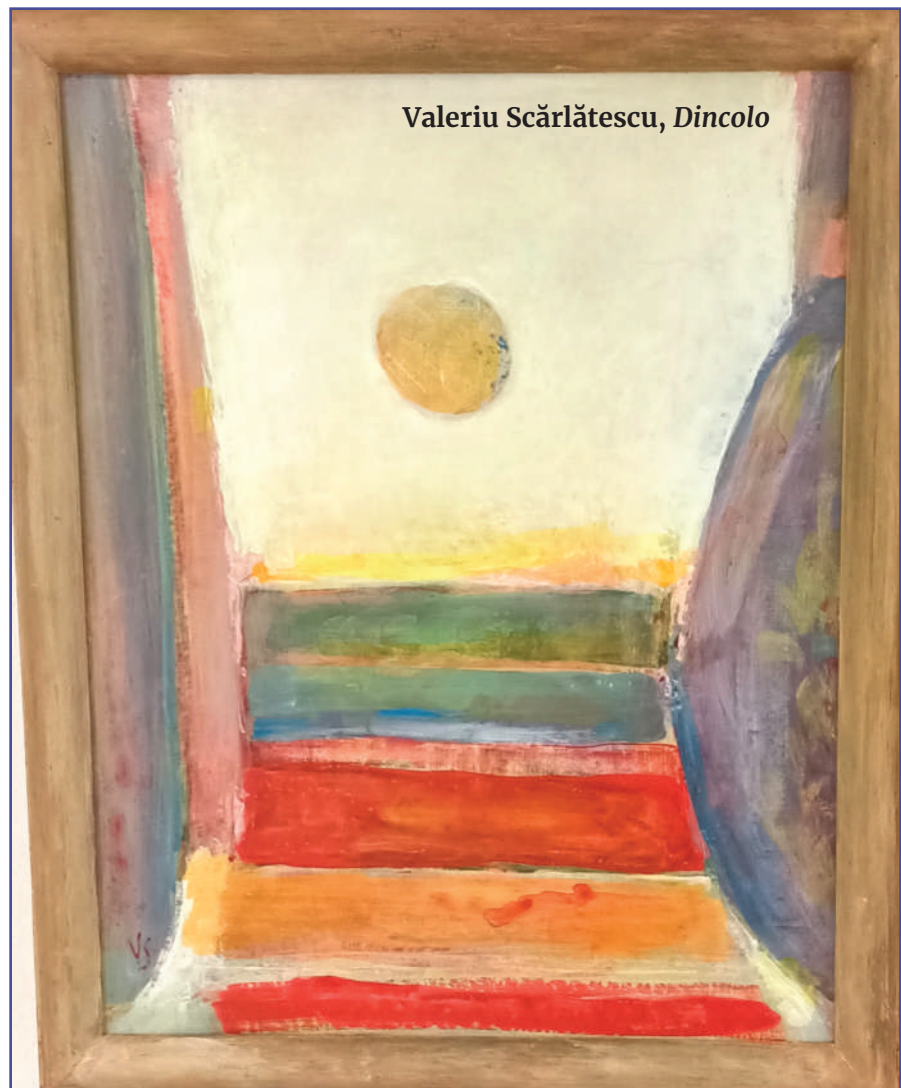
Să încapă toată lumea. Și încap, stau mult mai comod decît în realitatea din Piața Română. Sau care este realitatea, cea de pe scenă sau cea din Piața Romană?

ponosit, vorbește repezit, nervos

Dodo – subțire, slăbuță, alură de balerină, fără vîrstă, are un tic nervos, își aranjează mereu părul cu mîna stîngă, îmbrăcată cu o fustă largă și un pulover foarte lung

Didi – bătrîn, un fel de a spune, nu se știe cîți ani are, e chel, om al străzii, re pe lîngă el mai multe pungi pline cu nu se știe bine ce, își pune și scoate mereu de pe cap o pălărie ponosită, se pare că el este decanul de vîrstă a grupului, vrea să fumeze, dar nu este lăsat de cei din jur, „Nu vezi că nu e loc, că n-avem aer?...”

Flori – țigancă, florăreasă, între două vîrste, înjură tot timpul că pierde timpul și are multă treabă, a doua zi e

Valeriu Scărlătescu, *Dincolo*

Personaje

Geo - student, mic, gras, ochelarișt, aer de om de știință fără să se știe exact ce este

Paul - cerșetor, înalt, slab, neras,

Sf. Mihail și Gavrilă și ar trebui să crească vînzările și ea stă aici, în groapa de la WC și taie frunză la cîini

Kiki – turistă, pînă în 30 de ani, spanioloaică-pariziancă, bine îmbrăca-

tă, mereu zîmbăreață, face haz de ne-
caz, i s-a furat poșeta, cînd a fugit după
hoț a căzut în groapă, deja tuturor le
place de ea, ea înțelege ce vorbesc
companionii ei de lîngă ea, surîde, ce
sa facă, măcar de și-ar recupera actele,
apoi cînd se află că este din Argentina,
toți sunt fericiți, Țara Tangoului,
Maradona, steaks/fripturi, Țara de foc,
Patagonia, capul Horn, oho, "Mi-a luat

și mie unul din Argentina un buchet
de trandafiri de 100 de parai, mi-a mers
bine toată săptămîna, frumoasă țară
trebuie să fie asta cu ăștia așa blonzi,
nu ca bulgăroii ăștia de români, niște
zgîrie-brînză, și mai mîncă și
usturoi...", zice și Flori cînd îi dă voie
autorul să vorbească și-i vine rîndul la
vorbit.

Că d-aia e teatru.

Să vorbească.

Dodo Didi Geo Paul Flori Kiki

Didi - Mie frică...

Geo - Și?

Paul - Și nimic, ce ?

Flori (nervoasă, nu-și găsește locul,
stau cu toții foarte înghesuiți) - Aș tra-
ge un pui de somn pînă ieșim de aici...

Didi - Zi cum să ieșim și ieșim...
prin cer... să anunțăm pe ai noștri... Să
vină poliția, SMURD-ul cineva...
n-avem nici măcar apă, măcar o cafea
caldă să ne dea cineva... Alooo... Nu e
nimeni pe aici? Ajutor...

Geo (aprins la față și încercînd să fie
convingător) - Ce te-a apucat, dom-
nule! Faci atîta tărăboi... O să găsim noi
o soluție, nu vezi cîți suntem?

Paul (oftează și se scarpină pe cap)
- e bine aici cu voi...

Didi - Mie frig... Mie mi-e frig...

Paul - Nu se mai poate așa...
Trebuie să facem ceva... Nu mai
suport... Ziceți și voi ceva!

Didi - Ce chestie... să facem ceva...
Păi n-am tot făcut...

Geo - De ce, să facem ceva, nu vezi
că o să plouă...

Kiki - Oui, oui...

Flori - Ce vrea și asta... Mie nu-mi
pasă dacă plouă... am o folie de plastic
la mine.

O scoate de sub fuste și o arată
celor din jur. Nimeni nu-i dă nici o
atenție.

Geo - Nu știi... și... Nici nu-mi pasă
de ploaie... dar nici să stăm așa cu
mîinile încrucișate nu suport... Noi
suntem români!

Didi (ușor iritat, face cu mîna a
lehamite) - Alo, domnu, las-o mai
moale, maica-mea era ungueroaică, tata
neamț, doar eu sunt român la mine în
familie...

Flori - Ie-te la el, români oți fi voi,
eu sunt țigancă... Hm, mare brînză cu
românii... ai bani poți să fii orice, n-ai
bani ești un păduche... Te tratează toți
cu curul... Știu eu ce știu și fără prea
multă școală... Am banu meu, lumea e
a mea, noi ce-o să mîncăm aici ?

Paul (iritat, încearcă să-și facă loc

Mariana Voicu, *Omul-pasăre*

Veni Caminschi, *Mașina de zăpadă*

pe lângă toate catrafusele lui și să stea mai comod) – Doar la mâncare ți-e gândul? Nu vezi unde suntem, la libertate nu te gîndești?

Kiki- Oui, la liberté... Oui, je comprendre...

Geo -Înțelegi pe dracu...oui, oui...nu pricepi nimic, nimeni nu e în stare să priceapă chestiile astea...vor-bim degeaba..ce ne facem dacă plouă, ar trebui să improvizăm un aco-periș...doar cu cerul înstelat nu ține...

Dodo - Da, să facem ceva...

Deodată s-au auzit niște pîrîituri teribile. Și brusc, într-un zgomot teribil și scrisit, tavanul de deasupra scenei unde avea loc spectacolul s-a prăbușit peste scenă. Lumea din sală a început să strige și să alerge în toate părțile. Era un vacarm teribil, praf,

țipete, nu se vedea nimic, curentul electric fusese întrerupt, întinericul sporea dimensiunea catastrofei. Prima care a ieșit dintre dărîmături a fost Flori. Era buimăcită și se scutura de praf, nevenindu-i să creadă unde se află și de ce claxonează mașinile din toate părțile.

Era în mijlocul Pietții Romană.Era soare și lumea se uita la ea cum stă nemișcată și nu știa încotro s-o ea. Pur și simplu nu știa pe care trotuar să traverseze. A înțeles apoi că scăpase de undeva unde nu i-a fost bine.nu mai știa exact ce s-a petrecut cu ea, dar acum avea în față încă o zi cu multă treabă. Să aducă marfă, da, nu mai trebuia să piaradă vremea. A scos mobilul și s-a uitat la ceas. Era târziu, întîrziase deja."Am știut eu că am să

scap din groapa aia idioată...ce oameni, Dumnezeule... Numai tîmpiți prăpăstioși pe lângă mine...Am să dau acatiste și eu de la Sf. Mihail și Gavrilă și o sută de parai lu Părintele Popescu... să nu mă prostesc și eu..." a concluzionat mulțumită și a luat-o spre colțul unde era Barul Turist. S-a dus la un taxi, și a întrebat șoferul plictisit care tot mozolea un ziar.

„Liber?...”, a întrebat ea,deja cu mîna pe portieră.

„Liber, poftiți...”

S-a suit lângă șofer și duși au fost. La radioul de la bordul mașinii se anunța că în Republica Congo au încetat luptele și s-a încheiat un acord de pace între părțile beligerante.

Despre incidentul din colțul cu Dacia, presa nu a suflat nici un cuvînt.

Pasager prin amintiri

fragment din introducerea volumului cu același titlu,
în curs de apariție la Editura Polirom

Codruț Constantinescu

Avem impresia că pozele postate pe rețele de socializare (care au cel mai mare succes cuantificabil) dezvăluie întregă paleta de culori a unei călătorii, uneori fiind argumentul suprem al verbului *a călători*. Călătorești ca să postezi. Evident, există și reversul - călătorești pentru a informa însă schematismul care este promovat de rețelele de socializare împiedică această informare punctuală. Lăsăm la o parte că marea majoritate a reflectării negative a călătoriilor nu apare din motive clare - călătorul nu poate asuma greșeala, că locul respectiv nu este chiar cum și l-a imaginat etc. Când călătoresc mă interesează foarte mult oamenii. Nu neg că mă fascinează o catedrala de o mie de ani, iubesc să stau pe o plajă elenă și să sorb o bere rece și tot restul. Tacâmul clasic al turistului român sau englez. Dar esența călătoriei este întâlnirea cu fratele meu european. De aceea cititorul va întâlni în relatările mele mulți italieni, francezi, austrieci, elveți, greci, maghiari, ba chiar și slavi. În acest tablou, mai are sens literatură de călătorie, nu este cumva anacronică (la fel precum cartea în sine)? Deopotrivă ce totul este la vedere și fotografiat, cui îi mai pasă de impresiile transpuse în mii și mii de semne, mii de cuvinte, sute de paragrafe? Mai are cineva răbdare să o parcurgă? Păi da, căci fotografia nu are cum să surprindă complexitatea călătoriei și întâmplările trăite. Ea se axează pe un anumit obiectiv turistic, vreun peisaj miraculos, dar nu poate surprinde aspectele umanității. Nu are cum să capteze sentimentele care-ți sunt produse de călătorie, de contactul cu o altă realitate, cu altă societate, cu alți oa-

meni. Puțin spus că este superficială. Poate oferi o idee, dar în nici un caz dezvălui complexitatea situațiilor. De parte de mine gândul că toți călătorii ar trebui să se apuce să scrie literatură de călătorie, încerc doar o (auto)justificare pentru a afirma că și reporterul de tip clasic, precum fascinantul

Albert Londres, despre ale cărui cărți și peripeții am scris nu o dată, încă își mai are rolul său acum, în societatea vitezei și internetului.

De ce îmi produce plăcere acest tip de scris? Pentru că îți permite să îți exerciți în mod plener și complet libertatea. De exprimare, de călătorie. Nu

este o lucrare de doctorat. Poate că dacă m-aș fi născut după 1990 sau 2000 nu aș mai fi fost la fel de încântat de libertatea de circulație și de libertatea de expresie, însă cum se va putea constata în câteva referiri încă sunt marcat memorial de dificultățile pe care le aveau înainte de 2007 de a ieși din România. Iar tinerii de acum nici măcar nu-și pot imagina dificultățile de a obține celebra viză Schengen, doar pentru a traversa Austria. În ciuda euroscepticilor occidentali, țările vestice sau nordice nu au sucombat pentru că noi am putut călători liberi prin spațiul comunitar. Sau pentru că unii dintre noi s-au stabilit și muncesc de decenii acolo. Mai degrabă au avut de câștigat, nu numai prin piețele deschise către Est, dar și prin depopularea și îmbătrânirea populațiilor estice. Germania depășește cifra de 80 de milioane de locuitori! Plăcerea scrierii impresiilor de călătorie este dată și de aparenta unicitate a momentelor descrise. O carte de călătorie nu este scrisă preluând/copiind (chiar cu note de subsol) din alte zece, de multe ori fără ca autorul să folosească ghilimele. Care sunt șansele ca o întâmplare din Salonic sau din Monreale să mai fi fost descrisă (cel puțin în limba română) de

Cristian Anghel, *După ploaie*

un alt confrate? Care sunt șansele ca un alt reporter curios să-l fi întâlnit pe primarul din Cefalu sau să se fi conver-

sat cu proprietarul unui vapor-hotel plutitor în Delta Dunării? Cam nule. De aceea ai senzația de unicitate. În plus, reportajul literar este diferit de ceea ce se scrie prin blogurile sau site-urile de turism.

Cititorul nu va regăsi aici informații despre sistemul de transport din Geneva, despre hoteluri, taverna sau pensiuni la Salonic sau Volos sau plajele minunate din Zakynthos. Pentru toate acestea există site-uri, ghiduri și aplicații de specialitate care vor rezolva (sau măcar vor încerca) orice problemă, orice curiozitate. De aceea, călătorul nostru contemporan este un pic cam prea orgolios și are credința că le știe pe toate, chiar înainte de a pune piciorul într-un loc străin. Nu i se poate întâmpla nimic neprevăzut. Mirarea lui când realitatea este complexă și imprezvizibilă devine amuzantă. Toate aceste rânduri vin din încercarea călătorului care am fost, de a înțelege lumea prin care a trecut.

Florin Șuțu, *Cuiburi*

Turbure lumină este antologia Taberei de creației literare „Ion Stratan”, aflată la ediția a II-a și realizată cu concursul Uniunii Scriitorilor din România, sub egida Casei de Cultură „I.L. Caragiale” din Ploiești (director prof. Marian Dragomir, coordonator de proiect: Emilia-Cristina Nicolescu). Antologia este alcătuită din poeme semnate de: Mihai Firică, Nicoleta Popa, Cosmin Andrei Tudor (din poemele căruia este preluată și imaginea din titlu), Marian Dragomir, Maria Dobrescu, Camelia Iuliana Radu și Codruț Radi.

Calendarul cultural 2023, editat de Casa de Cultură „I.L. Caragiale” din Ploiești și de Universitatea Populară „Dimitrie Gusti”, structură aflată în subordinea Casei de Cultură, consemnează principalele date ale anului cultural 2023, aflat sub semnul revistei ATITUDINI, care va împlini 20 de ani de apariție în luna decembrie a.c.

„NOMINALISMUL” POSTMODERN

Ion Bogdan Lefter

Una dintre trăsăturile cele mai spectaculoase ale vremurilor noastre e „nominalismul”. Ocupațiunea nu e nouă, însă apetitul inovațiilor terminologice n-a fost niciodată atât de mare. Voluntarismul denumirii s-a dezlănțuit în postmodernitate, urmînd un grafic ascendent perfect logic în condițiile lumii hipermediatice în care am ajuns să trăim. Spațiul public s-a extins continuu de-a lungul secolului XX și pînă azi: radioul s-a răspîndit cu începere din perioada interbelică, a urmat succesul televiziunii și creșterea amețitoare a tirajelor presei tipărite, pînă cînd a devenit posibilă interconectarea a miliarde de oameni în Internet, pe „site”-uri, în „rețelele sociale”. În paralel, educația s-a generalizat și tot mai mulți oameni au simțit nevoia și au avut și unde să intervină, să participe, să dezbată și să... numească, să propună noi etichete.

Pe cele mai multe le știu doar cei care le lansează și eventual apropiații lor. Rămîn celelalte, în procent minuscul, însă nu puține la numărătoare. Ele „prind”, se răspîndesc și sînt adoptate în limbajul curent al anumitor categorii sociale sau profesionale, uneori de către toată lumea. Contează mult vizibilitatea, (auto)promovarea, „marketing”-ul socio-cultural, cîteodată și întîmplările cu „scînteii” care incendiază brusc spațiul public. Unele dintre inovațiile validate prin circulație au substanță conceptuală, realitățile care le generează le dau legitimitate și viabilitate, pe cînd altele sînt inconsistente și nu fac decît să profite temporar de naivitatea celor care le acceptă fără discernămint, victime ale modelelor trecătoare.

Din prima categorie, un bun exemplu e „globalizarea”. La fel – „societatea informațională”. Sau „hipermediatizarea” pomenită adineaori. Realități in-

Tiberius Adet, *Templu*

contestabile.

Și cîteva pseudo-concepte de largă circulație, prinse cu acele-n insectar:

• **„Post-adevăr” sau „epoca post-adevărului”.** Un derivat falsificat al relativismului postmodern. Acesta din urmă, explorat speculativ din perspectivă filozofică și evident în practica socială recentă și actuală, într-o epocă în care diversitatea perspectivelor o încurajează pe cea a interpretărilor, e adeseori înțeles greșit ca abolire a criteriilor de apreciere. De unde saltul trivial către „post-adevăr”, sinonim – de fapt – cu clasică minciună. Un mod – totodată – de a „înnobila” terminologic demagogiile actuale, aberațiile susținute cu aplomb în spațiul public și înghițite de creduli pe nemestecate. Grav-frauduloasă e presupunerea că proliferarea minciunilor ar consfinți dizolvarea adevărurilor adevărate. Fals: există în continuare certitudini care dau sens vieților noastre. Zgomotul mediatico-internetistic nu face ca 1 + 1 să nu mai fie egal cu 2.

• **„Fake-news”.** Așa li se spune și-n românește, și peste tot, ca-n englezește și-n americănește. „Știri false” ar suna cam banal... Lansate și cu, și fără intenții rele. În prima variantă – inventate de farseuri, de diversioniști, de manipulatori, de indivizi sau de entități colective, mergînd pînă la instituții oficiale, transparente ori „oculte”, servicii secrete și nu numai, uneori dictate de guverne și șefi de state. Contribuie la categorie și persoane sau instituții de presă sau zvonurile pornite de la informații eronate ori parțiale, de la scene pe care cîte un cetățean le-a „văzut cu ochii lui” și pentru care „bagă mîna-n foc”. Dar aparențele te pot înșela! Rezultă de multe ori știri nefondate, preluate imediat și „rostogolite” mai departe. Presa are la acest capitol marea responsabilitate a verificării din două sau trei surse, conform vechilor reguli de bază ale meseriei. Mulți jurnaliști le respectă. Din păcate, nu toți. Oricum, informațiile incorecte sînt greu de contracarat astăzi, căci ele nu se mai răspîndesc doar în lumea reală, în comunități, ci și-n „universul virtual”, unde zburătăcesc incontrollabil. Așa proliferază erorile, zvonurile „tabloidiste”, teoriile conspiraționiste. „Știri false”/ „fake news”?! De fapt – iarăși – minciuni!

• **„Liberalism”.** De data asta e lucru știut: unui concept filozofic și politic de veche tradiție i s-a adăugat un prefix parșiv-negativ, nu chiar explicitele „ne-” sau „anti-”, ci un „i-” discret, aproape „criptic”, capabil să-i înșele pe cei care pot crede că e vorba despre ceva legat totuși de liberalism. Termen folosit de autoritariști care nu vor să recunoască ce sînt și se „vopsesc” în culori onorabile. O mizerie ideologică deghițată. Ticăloșie „nominalistă” anti-democratică și-atît.

Alte exemple – data viitoare...

CSM Ploiești bate la ușa mării performanțe

Mihai Ioachimescu

Iubitorii sportului știu că Ploieștiul nu înseamnă doar fotbal. Baschetul a câștigat mult, în clasamentul afectiv al fanilor, și se părea, cu ceva ani în urmă, că Ploieștiul devenise un punct fix pe harta baschetului românesc. Nume precum Cătălin Burlacu, Levente Sziarto sau regretatul Toni Alexe scriau istorie la Sala Olimpia, dar și în Europa. După cum se știe, proiectul acela a avut un punct final și baschetul ploieștean a intrat într-un con de umbră. Promovarea anul trecut a echipei de baschet CSM Ploiesti (seniori) în primul eșalon a fost primul pas către o normalitate, pe care ne-o doream cu toții. Trioul care s-a ocupat de destinele baschetului ploieștean (manager general Ionuț Ivan, antrenor principal Mihai Popa, preparator fizic Robert Munteanu) a reușit o clasare în apropierea play-off-ului, dar a câștigat și inimile tinerilor suporterilor.

Victoriile cu echipe titrate cum ar fi CSU Sibiu, SCMU Craiova sau CSU Oradea ne-au dovedit că, în scurt timp, dacă va exista aceeași atmosferă propice, vom putea ataca pozițiile fruntașe. Satisfacția este și mai mare, dacă observăm că în lot avem 8 jucători ploieșteni (Bogdan Popa, Vlad Negoitescu, Daniil Odysseas Iancu, George Angelian, Codruț Dinu, Robert Pătraru, Mihai Comanescu, Luca Dă-

nescu), jucători care au un potențial mare, după cum ne declara antrenorul principal. Tot de la dânsul am înțeles că, în sezonul viitor, primul eșalon se va mări de la 16 echipe, la 18 echipe, obiectivul echipei fiind clasarea în prima jumătate a clasamentului și accederea în turneul play-off.

Câștigul cel mare este însă interesul în creștere al copiilor orașului. În acest moment, la CSM Ploiești, există 200 de copii cooptați la secția de baschet. Fiind martor ocular la turneele naționale desfășurate la Ploiești (fete U 16, băieții U 13) am realizat că grupele noastre de copii produc și talente, și rezultate. Succesul grupei de băieți (U 13) în campionatul național, după o evoluție încântătoare, nu a făcut decât să confirme supremația ploieșteană la această categorie de vârstă. Îmi face o deosebită plăcere să vă amintesc numele campionilor, nume de care, cu siguranță vom mai auzi. Săndulescu Roberto, Borcan Vlad, Iordăchescu

David, Nicolae Andrei, Mihalea Tudor, Mihalea Teodor, Barbu Filip, Tudorie Rareș, Petre Alexandru, Coniac Ciprian, Ilie David, Dobre Ștefan, Coman Darius, Vasile Eduard, Radu Rareș și Enache Richard.

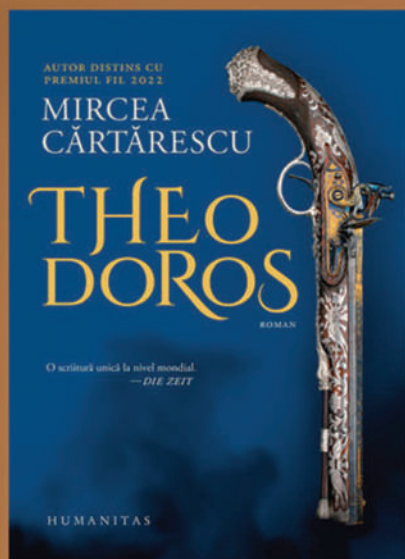
Performanța de la U 13 este notabilă, dar nu trebuie omise nici rezultatele bune ale celorlalte grupe. Astfel, grupa de fete (U 16) a ocupat locul 5 în Turneul Național (desfășurat la Ploiești), grupa de băieți (U 16) a câștigat bronzul național la București, iar băieții (de la U 19) au câștigat bronzul la Turneul Final de la Târgoviște.

Nu pot să închei acest periplu în lumea baschetului ploieștean fără a aminti de suporterii ploieșteni.

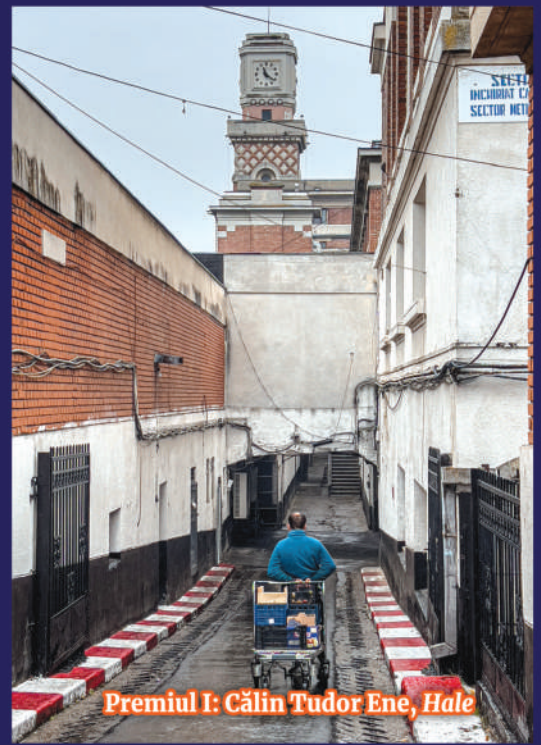
Sala Sporturilor a devenit, din nou, un magnet pentru tinerii orașului. Pe lângă trofeele câștigate, locul din inimile oamenilor este cel mai mare câștig. Sunt sigur că tinerii baschetbaliști ne rezervă multe surprize plăcute în viitor.

Cărți noi la HUMANITAS

Premiul III-Mihai Alexandru Tăbăraș, Peisaj

Premiul I: Călin Tudor Ene, Hale

**Mențiune 2-Lorena Gabriela Nicolae,
Primăria Ploiești**

Mențiune 1-Vlad Andrei Nițoiu, Portret